

بنام خداوند بخشنده مهربان

۱۲۶۸۰۳

دانشگاه شهید بهشتی
مجتمع هنر و معماری
دانشکده معماری

پایان نامه
جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته معماری

کانون ذهن ورزی شهر یزد

استاد راهنما:
دکتر حسین مهدوی پور

استاد مشاور:
دکتر حمید ندیمی

پژوهش و طراحی:
فرزانه باقی زاده

آبان ۱۳۸۷

۱۳۸۸ / ۷ / ۱
گروه مطالعات مدرک تحصیلی یزد
سید علی

۱۲۶۸۰۳

تقدیم به:

همسفرم فرهاد، که پیمودن طریق زندگی، با همه فراز و
نشیبهایش با وی برایم شیرین است.
کسی که درس های بسیاری از وجودش آموخته ام.

با سپاس از

همه آنانکه در راه آموختنم از وجود خویش مایه گذاشتند و
مرا بنده خویش نمودند و همه آنانکه از وجودشان خواهم
آموخت.

سپاس ویژه نثار

آقای دکتر حمید ندیمی که بیش از یک مشاور، دلسوزانه
اهمیت شغل انبیا را به من آموخت.

آقای دکتر حسین مهدوی پور که اهمیت کشف درونیات را به
من آموخت و همواره مرهون راهنمایی های بی دریغش
هستم.

و سپاسگزارم از :

پدر و مادرم که همواره توان گذر از سختی ها و امید به آینده
را مدیون ایشان هستم و خوشحال دیدنشان، شوق حرکت را
در وجودم برمی انگیزد.

و خانواده همسر که در مدت تحصیل، پشتیبانم بودند.



مدیریت تحصیلات تکمیلی

صورتجلسه دفاعیه پایان نامه
دانشجوی کارشناسی ارشد

شناسه: ب/ک/۳

جلسه دفاعیه پایان نامه تحصیلی: خانم فرزانه باقی زاده

دانشجوی کارشناسی ارشد مجتمع هنر و معماری دانشگاه یزد در رشته/گرایش معماری

تحت عنوان: طراحی کانون ذهن ورزی شهر یزد

و تعداد واحد: ۶ در تاریخ ۸/۸/۸۷ حضور اعضای هیأت داوران (به شرح ذیل) تشکیل گردید.

پس از ارزیابی پایان نامه توسط هیأت داوران، به این نام با نمره: به عدد ۸۰/۱۰۰ و به حروف هجتم و ستم و هجتم و تسعم و ^{۱۰۰} درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

عنوان نام و نام خانوادگی امضاء

استاد/استادان راهنما: مهندس حسین مهدوی پور

استاد/استادان مشاور: دکتر حمید ندیمی

متخصص و صاحب نظر داخلی: دکتر کاظم مندگاری

متخصص و صاحب نظر خارجی: مهندس حمید میرجانی

نماینده تحصیلات تکمیلی دانشگاه (ناظر)

نام و نام خانوادگی: مهندس سید محسن میر حسینی

امضاء:

چکیده:

در رساله حاضر در پی دغدغه ای ذهنی مبنی بر افزایش روز افزون کج رفتاری ها و اختلالات روانی، در جستجوی معماری ای برآمدم که به بهبود وضع موجود کمک کند و قادر به تأثیرگذاری بر روان بشر باشد و به عنوان دارو و کمکی برای رهایی از تنش های زندگی مدرن، کیفیاتی را عرضه دارد که انسان را آرام کند و خرد اقلیم سالمی برای تنفس هوای پاک انسانیت درون در اختیار او قرار دهد.

در پی قیل به چنین آرمانی، ابتدا جستاری در آمارهای مربوطه انجام دادم تا حدس خود را مستدل کنم. سپس از آن راهی برای رهایی از وضع موجود پیشنهاد دادم که همان مقاوم سازی خود از طریق مراقبه و رجعت به فطرت و درون خود می باشد. برای انجام مراقبه و وقوع آن در زندگی روزمره، انواعی از فضا و کیفیات معمارانه وجود دارد که می تواند آن را تسهیل کند.

برای حصول اطمینان از کارآمدی راه حل پیشنهادی، مراقبه و آثار و تبعات آن را مورد مطالعه قرار دادم و سپس برای نیل به هدف پروژه، یعنی رسیدن به معماری ای مراقبه گر که انواع و ویژگی های آن در فصل مربوطه بررسی شده، پروژه ای عملی تعریف کردم و در آن به طور عملی تر به ارزیابی کیفیات مورد بحث پرداختم. سعی کردم تا کیفیت فضاهای ایجاد شده را بازبینی و نقد کنم تا معماری تعریف شده را قابل تعمیم کنم.

در پایات به این نتیجه رسیدم که تشریح و جزء به جزء کردن یک کیفیت تنها باید در درون طراح صورت گیرد تا آن کیفیت از دست نرود. از یک فضا می توان ویژگی ها و خصایص آن را برشمرد، اما با برشمردن ویژگی ها نمی توان به خلق یک کیفیت انسانی و زنده رسید. بنابراین باید به سراغ طراح، کسی که این ارتباط بین کیفیت مورد نیاز و راه رسیدن به آن، در درونش برقرار می شود رفت و هر احساس و حالتی را ابتدا در درون او ایجاد کرد تا به معماری اش تسری یابد.

فهرست کلی مطالب:

- ۱-۶.....سراغاز راه.....
- ۷-۲۵.....منزل اول: بررسی معضلات بشر.....
- ۲۶-۷۴.....منزل دوم: مراقبه، راه رهایی بشر.....
- ۷۵-۱۱۲.....منزل سوم: معماری و مراقبه.....
- ۱۱۳-۱۲۷.....منزل چهارم: برنامه فیزیکی طرح.....
- ۱۲۸-۱۵۲.....منزل پنجم: شناخت بستر پروژه.....
- ۱۵۳-۱۷۰.....منزل ششم: روند طراحی.....
- ۱۷۱-۱۹۰.....منزل هفتم: تبیین طرح نهایی.....
- ۱۹۱-۲۰۱.....صُوخَره.....

سیر آغاز راه

- ۱.....مقدمه
- ۲.....بیان مسئله
- ۵.....توضیح ساختار رساله

منزل اول

- ۷.....بررسی معضلات بشر
- ۸.....عضل انسان امروز
- ۱۱.....انسان در تقابل با زندگی شهری
- ۱۴.....آراصش، گمشده بشر در شهر
- ۱۴.....شهر و اتومبیل
- ۱۶.....اختلالات روانی
- ۱۹.....همه گیر شناسی اختلالات روانی در جهان
- ۲۱.....همه گیر شناسی اختلالات روانی در ایران
- ۲۵.....در جستجوی راه رهایی

منزل دوم

- مراقبه، راه رهایی بشر..... ۲۶
- مقدمه..... ۲۷
- مراقبه چیست؟..... ۲۷
- مراقبه یا مرکز..... ۳۲
- آثار مراقبه -..... ۳۴
- آثار جسمانی مراقبه..... ۳۴
- آثار روانشناختی مراقبه..... ۳۷
- جایگاه مراقبه در جهان..... ۳۹
- مراقبه و روان درمانی..... ۴۰
- مراقبه و علم پزشکی..... ۴۳
- جایگاه مراقبه در ایران..... ۴۶
- جایگاه کنونی مراقبه در ایران..... ۴۶
- جایگاه تاریخی مراقبه در ایران..... ۴۷
- تصوف..... ۴۹

- ۵۲.....تصوف و فرقه گرایی
- ۵۳.....شریعت، طریقت، حقیقت
- ۵۴.....انسان کامل
- ۵۵.....مراقبه در عرفان اسلامی
- ۵۸.....نقش دعا در مراقبه
- ۶۱.....نماز و مراقبه
- ۶۲.....تکنیک های رایج مراقبه
- ۶۳.....تکنیک های بیدارکننده
- ۶۴.....روغن چرخش
- ۶۵.....روغن ناتاراج
- ۶۶.....روغن گندالینی
- ۶۷.....فضای مناسب مراقبه
- ۶۹.....تجربه های عرفانی و شبه عرفانی
- ۶۹.....معیار عرفانی بودن در تجارب متعالی

منزل سوم

- ۷۵..... معماری و مراقبه
- ۷۶..... انسان و محیط
- ۷۷..... مراتب فضا
- ۷۷..... انسان به عنوان تجربه کننده فضا
- ۷۷..... الگوی رویدادهای هر فضا
- ۸۱..... محیط های استرس زا
- ۸۲..... ادراک محیط
- ۸۴..... معماری مراقبه گر
- ۸۷..... معماری مراقبه گر آشکار
- ۹۱..... معماری مراقبه گر نهان
- ۹۲..... معیارهای معماری مراقبه گر
- ۹۳..... آرامش روانی
- ۹۳..... همنشینی
- ۹۶..... همنشینی طبیعت و معماری

- ۹۸.....حذف استرس زا های محیطی
- ۹۹.....غفلت زدایی
- ۱۰۰.....مقیاس انسانی
- ۱۰۱.....تأمین خلوت و حریم شخصی
- ۱۰۲.....تراکم و ازدحام
- ۱۰۳.....رعایت سلسله مراتب
- ۱۰۷.....معمار مراقبه گر
- ۱۰۸.....شناخت انسان
- ۱۰۹.....جامعیت ذهن
- ۱۱۱.....پرواز خیال

منزل چهارم

۱۱۳..... برنامه فیزیکی طرح

۱۱۴..... عملکرد چه باشد؟

۱۱۶..... روش رسیدن به برنامه فیزیکی

۱۱۷..... تعریف و هدف

۱۱۸..... الگوی فعالیتی

۱۱۸..... الگوی فعالیتی مستمر

۱۱۹..... الگوی فعالیتی موقت

۱۲۱..... معرفی عرصه ها و فضاهای مورد نیاز

۱۲۱..... عرصه مراقبه

۱۲۲..... عرصه آموزشی

۱۲۲..... عرصه رفاهی - فرهنگی

۱۲۲..... عرصه اداری

۱۲۳..... عرصه خدماتی

۱۲۳..... تقسیمات فضاهای اصلی و عملکردها

منزل پنجم

- ۱۲۸..... شناخت بستر پروژه.....
- ۱۲۹..... بستر جغرافیایی.....
- ۱۲۹..... ویژگی های اقلیمی بستر.....
- ۱۲۹..... احکام اقلیمی طراحی.....
- ۱۲۹..... کاهش اتلاف حرارت ساختمان.....
- ۱۳۰..... کاهش تاثیر باد در اتلاف حرارت ساختمان.....
- ۱۳۰..... بهره گیری از انرژی خورشیدی در گرمایش ساختمان.....
- ۱۳۱..... محافظت ساختمان در برابر تابش آفتاب.....
- ۱۳۲..... افزایش رطوبت هوا.....
- ۱۳۲..... ویژگی های معماری بستر.....
- ۱۳۳..... عناصر مراقبه گر طبیعت در آغوش معماری.....
- ۱۳۳..... آب.....
- ۱۳۴..... خاک.....
- ۱۳۶..... آسمان.....

- ۱۳۷.....درخت
- ۱۳۸.....باد
- ۱۳۸.....نور
- ۱۴۰ مطالعات سایت پروژه.....
- ۱۴۰ معیارهای گزینش سایت کانون مراقبه یزد.....
- ۱۴۰ جانمایی در شهر.....
- ۱۴۱ دسترسی های سایت.....
- ۱۴۱ همجواری های سایت.....
- ۱۴۲ ویژگی های طبیعی سایت.....
- ۱۴۲ مکان یابی کانون مراقبه یزد.....
- ۱۴۳ معرفی اجمالی منطقه.....
- ۱۴۳ بررسی ویژگی های سایت طراحی.....
- ۱۴۶ بررسی ویژگی های عملکردی کالبدی.....
- ۱۴۸ بستر فرهنگی - اجتماعی.....
- ۱۵۲ احساس تراکم در یزد.....

منزل ششم

- ۱۵۳..... روند طراحی
- ۱۵۳..... مقدمه
- ۱۵۴..... مطالعات آزاد تصویری
- ۱۵۸..... اسکیس های آزاد
- ۱۶۲..... جستجوی نظرات شخصی (تمرین اول)
- ۱۶۷..... جستجوی نظرات دیگران (تمرین دوم)

منزل هفتم

- ۱۷۱..... تبیین طرح نهایی
- ۱۷۲..... مقدمه:
- ۱۷۲..... تبیین طرح
- ۱۷۲..... ساختار کلی مجموعه
- ۱۷۴..... ورودی
- ۱۷۵..... فضاهای باز

- ۱۷۶.....باغ آسمان
- ۱۷۷.....باغ کشف
- ۱۷۸.....باغ مراقبه
- ۱۷۹.....باغ آب
- ۱۷۹.....باغ دعا
- ۱۸۰.....حیات اداری
- ۱۸۰.....حیات آموزشی
- ۱۸۱.....حیات اقامتی
- ۱۸۱.....محوطه سازی
- ۱۸۲.....عرصه مراقبه
- ۱۸۲.....تالار مراقبه جسمی (یوگا)
- ۱۸۳.....تالار مراقبه مبتدیان
- ۱۸۴.....تالار مراقبه پیشرفته
- ۱۸۵.....خلوتگاه های مراقبه
- ۱۸۶.....تالار دعای گروهی

۱۸۶.....	ساختمان آموزشی.....
۱۸۷.....	ساختمان اداری.....
۱۸۸.....	معیارهای نقد.....
۱۹۰.....	سخن آخر.....

مؤخره

۱۹۱.....	مؤخره.....
۱۹۱.....	مقدمه.....
۱۹۲.....	نتیجه گیری.....
۱۹۵.....	منابع و مآخذ.....
۱۹۹.....	ضمائم.....

فهرست تصاویر :

- تصویر ۱ فضایی خیالی که گذر از زیر آن اغتشاشات ذهنی رامی زداید..... ۳
- تصویر ۲-۲ رقصی سماع درویشان در ترکیه..... ۴۸
- تصویر ۳-۱ معماری ساده کویری مجموعه سلطان- یزد..... ۸۷
- تصویر ۳-۲ پلان مجموعه سلطان- یزد..... ۸۸
- تصویر ۳-۳ مرکز مراقبه فالکنشتاین- آلمان..... ۸۹
- تصویر ۳-۴ سردر آرامگاه شاه نعمت ا.. ولی- کرمان..... ۸۹
- تصویر ۳-۵ شاه چراغ- شیراز..... ۸۹
- تصاویر ۳-۶ و ۷ و ۸ فضای مراقبه اثر تادائو آندو- پاریس..... ۹۰
- تصویر ۳-۹ بلور آب لوله کشی شهری ۹۴
- تصویر ۳-۱۰ بلور آب لوله کشی پس از دعا خواندن روی آن..... ۹۴
- تصویر ۳-۱۱ همنشینی انسان و طبیعت..... ۹۶
- تصویر ۳-۱۲ و ۱۳ میل انسان به نزدیکی به طبیعت..... ۹۷
- تهران ۳-۱۴ مرکز خرید تیرازه ۹۸
- تصویر ۳-۱۵ هتل داریوش- کیش..... ۹۹
- تصویر ۳-۱۶ تا ۲۴ مقبره شاه نعمت ا.. ولی- کرمان..... ۱۰۴-۱۰۶
- تصویر ۵-۲۵ نحایی از حیاط خانه یزدی..... ۱۳۴
- تصویر ۵-۲۶ نحایی از بادگیرهای یزد..... ۱۳۸
- تصویر ۵-۲۷ شبکه دسترسی شهری در منطقه..... ۱۴۲
- تصویر ۵-۲۸ جایگیری منطقه ها در شهر..... ۱۴۳
- تصویر ۵-۲۹ نقشه کاربری محدوده سایت..... ۱۴۴
- تصویر ۵-۳۰ تصویر ۳۰-۵ عکس هوایی سایت..... ۱۴۶
- تصویر ۵-۳۱ و ۳۲ جبهه غرب (مسکونی و تجاری)..... ۱۴۴
- تصویر ۵-۳۳ جبهه جنوبی (باغ)..... ۱۴۴
- تصویر ۵-۳۴ جبهه شمالی (بلوار منتظر قائم)..... ۱۴۴

- تصویر ۵- ۳۵ و ۳۶ دسترسی های مجاور خیابان..... ۱۴۵
- تصویر ۵- ۳۷ دسترسی های سایت..... ۱۴۶
- تصویر ۵- ۳۸ نقشه کاربری های سایت و همجواری ها..... ۱۴۶
- تصویر ۵- ۳۹ جبهه جنوبی (باغ)..... ۱۴۷
- تصویر ۵- ۴۰ دید از داخل سایت به سمت جداره شرقی (اداره برق)..... ۱۴۷
- تصویر ۵- ۴۱ و ۴۲ دید از داخل سایت به سمت جداره غربی..... ۱۴۸
- تصویر ۵- ۴۳ و ۴۴ دید از داخل سایت به سمت جداره جنوبی..... ۱۴۸
- تصویر ۶- ۴۵ کیچه ورودی یک خانه- میمند..... ۱۵۴
- تصویر ۶- ۴۶ خانه ای قدیمی- یزد..... ۱۵۴
- تصویر ۶- ۴۷ آرامگاه ابوعلی سینا- همدان..... ۱۵۵
- تصویر ۶- ۴۸ بنای یادبود شهید- تهران..... ۱۵۵
- تصویر ۶- ۴۹ مجموعه سلطان- بندرآباد یزد..... ۱۵۵
- تصویر ۶- ۵۰ و ۵۱ باغ سنگی ذن- ژاپن..... ۱۵۶
- تصاویر ۶- ۵۲-۵۴ حیاط معبد ریوانجی..... ۱۵۶
- تصویر ۶- ۵۵ استفاده از نور برای خلق کیفیتی معنوی..... ۱۵۷
- تصویر ۶- ۵۶ آرامگاه شیخ صفی الدین اردبیلی- اردبیل..... ۱۵۷
- تصویر ۶- ۵۷ اسکیس اولیه از مرکز مراقبه..... ۱۵۸
- تصویر ۶- ۵۸ و ۵۹ عناصر مراقبه گر اقلیم..... ۱۵۹
- تصویر ۶- ۶۱ عناصر چهار گانه طبیعت..... ۱۵۹
- تصویر ۶- ۶۲ فضای یوگا..... ۱۵۹
- تصویر ۶- ۶۳ تعامل درخت و انسان..... ۱۵۹
- تصویر ۳- ۶۴ و ۶۵ محصور شدن با طبیعت..... ۱۶۰
- تصویر ۶- ۶۶ رواقی برای تفکر..... ۱۶۰
- تصویر ۶- ۶۷ حریم های امن در مسیرهای پیاده روی..... ۱۶۰
- تصویر ۶- ۶۸ تمرکز در حریم شخصی..... ۱۶۱
- تصویر ۶- ۶۹ خلوت با طبیعت..... ۱۶۱